

УДК 347.734 (477)

Н. Златіна, канд. юрид. наук, доц.
Національний лінгвістичний університет, м. Київ**ТЕОРЕТИЧНО-ПРАВОВА ОСНОВА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ**

В статті досліджується теоретична та практична основа поняття банківської системи з розглядом повного переліку її складових елементів. Також, в статті аналізується місце банківської системи в системі держави.

Ключові слова: банк, система, банківська система, фінансово-кредитна система.

Банківська система є однією з головних сфер національної економіки будь-якої розвиненої держави. Створення ефективної банківської інфраструктури – одне з основних завдань економічної стабільності не лише в країнах з розвинутою економікою, але й у країнах, що перебувають на етапі становлення й розвитку ринкових відносин [1, с.10].

Банківська система України, як і будь-який інший системний об'єкт має свою структуру. Слід відзначити, що банківська система та її структура – поняття, які тісно взаємопов'язані, однак їх не можна ототожнювати. Якщо структура – це сукупність банків, система зв'язків та взаємовідносин між ними, то система є цілісним об'єктом, що виконує свої функції, має закономірності розвитку, функціонує у відповідному правовому полі та економічному середовищі [2, с.146-147]. Саме питання, що стосуються банківської системи досліджувались у працях таких українських вчених, як Л.К. Воронової, Д.О. Гетьманцева, І.Б. Заверюхи, А.Т. Ковальчука, О.А. Костюченка, В.Л. Кротюка, Т.А. Латковської, О.П. Орлюк, А.О. Селиванова, а також у працях російських науковців, таких як М. М. Агаркова, О.Ю. Грачовой, О.І. Лаврушина, В.М. Усоскіна, Н.І. Хімічової та ін.

Для визначення банківської системи необхідно, насамперед, дослідити складові цього поняття, шляхом його поділу на дві частини "банк" та "система", а також зробити аналіз існуючих поглядів на такі визначення відомих вчених-юристів.

Термін "банк" виник на ранніх етапах розвитку банківської справи, коли головною клієнтурою банків були торговельники, а банківські установи обслуговували переважно торгівлю (commerce), торгово-обмінні операції та платежі. Банки кредитували транспортування, займались збереженням та іншими операціями, що були пов'язані з товарним обміном. З розвитком промислового виробництва виникли операції з короткострокового кредитування виробничого циклу: позики на поповнення оборотного капіталу, створення запасів сировини і готових виробів, виплату заробітної плати тощо. Строки кредитування поступово подовжувались, частина банківських ресурсів почала використовуватись як внесок в основний капітал, цінні папери та ін.

На сьогодні банк носить діловий характер і його діяльність орієнтована на обслуговування усіх видів господарських агентів незалежно від роду їх діяльності. Характеризуючи особливості сучасних банків, необхідно підкреслити, що вони постійно еволюціонують. Змінюються форми операцій, методи конкуренції, системи контролю та управління. Стрімкий розвиток сфери виробництва охоплює весь світ завдяки формуванню інтернаціональних ринків позичкового капіталу. І хоча у деяких сферах вони втрачають позиції під тиском конкуренції, все ж залишаються здатними пристосовуватись до змін в умовах кредитного ринку [3, с.23-24].

Основна місія банку це фінансове посередництво, що здійснюється через прийняття коштів від вкладників та передача цих коштів економіці у вигляді кредитів. Така економічна місія накладає відповідальність на обидві сторони, залучені до процесу створення банків-

ського балансу. Функція кредитування дає зобов'язання інвестувати кошти вкладників регіонально та ефективно, щоб зберегти вклади та досягнути максимального стимулювання економічних надходжень [4, с.329].

Так, М. М. Агарков вважає, що банк надає своїм клієнтам послуги трьох категорій. По-перше, банк збирає чужі кошти, приймаючи на себе збереження грошових сум, виконуючи таким чином роль касира своїх клієнтів, або надаючи їм можливість розміщення капіталів. У першому і другому випадках банк на основі цих засобів отримує можливість надавати своїм клієнтам послуги двох інших категорій. По-друге, банк надає кредит у формі придбання від клієнта безвідсоткових грошових вимог, головним чином, вексельних вимог, або у формі позики, або беручи на себе відповідальність за виконання зобов'язань клієнта. По-третє, банк виконує різні накази клієнтів щодо здійснення та прийняття платежів, зокрема оплату чеків, здійснення переказів, акредитивів, інкасацію платежів по векселях та інших документах тощо. Крім цих трьох категорій послуг, необхідно розрізняти три функції, що характерні для банку: 1) збирання чужих коштів; 2) надання кредиту; 3) сприяння платіжного обороту. Зазначені функції банків, хоча і є найбільш характерними, але не завжди усі вони разом притаманні підприємствам, які вважаються банками. Водночас М. М. Агарков стверджує, що коли головними функціями будь-якого підприємства є три вищезазначені функції, то тоді по суті ми маємо справу з банком. У будь-якому разі немає такого логічного і абсолютного правильного визначення, яке б точно відповідало термінові "банк". Можна лише сказати: якщо для підприємства не характерна жодна з трьох зазначених функцій, то в цьому разі воно не є банком [5, с.7-9].

Н. І. Хімічева та О. Ю. Грачова визначають банк як кредитну організацію, що має виключне право сукупно здійснювати такі банківські операції: 1) залучення до банківських вкладів грошових коштів фізичних та юридичних осіб; 2) розміщення зазначених коштів від свого імені і за свій рахунок на умовах повернення, платності, терміновості (кредитування); 3) відкриття та ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [6, с.135]; [7, с.336].

Цікавою є позиція О. І. Лаврушина, який вважає, що визначення терміна "банк", які існують в літературі мають істотний недолік, оскільки вони спрямовані не на розкриття його сутності, а визначають чим займаються або можуть займатися банки [8, с.305]. Автор пропонує своє визначення банку як грошово-кредитного інституту, що регулює платіжний обіг у готівковій та безготівковій формах. Водночас він допускає існування інших визначень, оскільки, на його думку, сама сутність є достатньо складною категорією і в більшості випадків неможливо розкрити усі її глибинні сторони. Тому банкові можна дати й інші визначення, залежно від акцентів на характеристиці його окремих сторін. Отже, банк можна визначити і як грошовий чи кредитний інститут, і як специфічне підприємство, і як особливе акціонерне товариство, що має специфічні завдання та призначення тощо. Усі ці визначення, що зверненні до тієї чи іншої

сторони банку, мають право на самостійне існування, розширюючи уявлення про банк як про специфічний грошово-кредитний інститут [8, с.314].

І. Б. Заверуха, не виходячи за рамки банківської системи України, розглядає поняття "банк" з трьох позицій. По-перше, банк – це особлива категорія підприємств – фінансових посередників, де фінансове посередництво передбачає залучення коштів від інвестора (вкладника) та інвестування (вкладу) цих коштів з метою одержання прибутку. По-друге, в основу визначення банку, входить перелік банківських послуг. По-третє, не зважаючи на те, що банк є суб'єктом підприємницької діяльності, все ж існує певна група некомерційних стосунків банків між собою, між банком і Національним банком України, а в окремих випадках – навіть між банком і клієнтом. Йдеться про необхідність зберігання всіма підприємствами і установами коштів у банках; обмеження готівкового обігу; здійснення розрахунків через банки; відсоткову політику Національного банку України; вимоги щодо резервування коштів банків тощо. Це обумовлено провадженням грошово-кредитної політики держави через банківську систему, а саме через банки. Отже, інституційна організація банківської системи в Україні у сфері регулювання грошового обігу передбачає участь у ній державної влади [9, с.34-35].

Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 7 грудня 2000 р. визначає банк як юридичну особу, яка має виключне право на підставі ліцензії надавати банківські послуги, відомості про внесені до Державного реєстру банків. Також, це Закон визначає банківську діяльність як залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [10]. Запропоноване законодавцем визначення "банківської діяльності" зводить її зміст до трьох операцій, що здійснюються на підставі банківської ліцензії. Водночас зміст цієї категорії є ширшим, оскільки, надаючи клієнтам банківські послуги, банки здійснюють значно більшу кількість банківських операцій, перелік яких визначено законодавством. Крім того, під час здійснення власної банківської діяльності банки вступають не лише в приватноправові відносини з клієнтами з метою надання їм банківських послуг, але й стають учасниками широкого кола правовідносин, що виникають у процесі державного регулювання банківської діяльності [11, с.272].

Торкаючись другої складової терміна "банківська система" варто розглянути тлумачення цього терміна у найбільш загальному вигляді. Так, поняття "система" (від грецького слова *systema* – поєднання, об'єднання) є сукупністю якісно визначених елементів, між якими існує закономірний зв'язок або взаємодія. За змістом систему можна розглядати як: 1) певний порядок у розташуванні та зв'язку частин чогось у діях; 2) форму організації чого-небудь; 3) щось ціле, що являє собою єдність закономірно розташованих і взаємопов'язаних частин; 4) сукупність одинорідних за своїми завданнями організацій або установ, що організаційно об'єднані в єдине ціле [12, с.639-640].

О. І. Лаврушин відзначає, що терміни "система" та "банківська система" визначають не лише склад банків. За змістом поняття "банківська система" є значно широким і включає: сукупність елементів; достатність елементів, що створюють визначену цілісність; взаємодію елементів [8, с.285]. Такими елементами банківської системи є банки, деякі спеціальні фінансові інститути, які виконують банківські операції, що не мають статусу банку, а також деякі додаткові установи, що ство-

рюють банківську інфраструктуру та забезпечують життєдіяльність кредитних інститутів. Автор також вважає, що банківська система не є ізольованою від навколишнього середовища, а навпаки – тісно взаємодіє з ним, являючи собою підсистему більшого утворення, якій слугує економічна система. Вона є частиною цілого і функціонує в межах загальних та специфічних банківських законів, підпорядкована загальним юридичним нормам суспільства. Її акти, хоча і виражають особливості банківського сектору, однак можуть вноситись в загальну систему, як і вона сама, лише в разі, коли не виникає суперечності між загальними нормами та принципами, будуючи спільну систему як єдине ціле [8, с.290-291]. Т. А. Латковська також вважає, що будь-яка банківська система не є ізольованою від навколишнього середовища, а навпаки, тісно взаємодіючи з ним, є важливою складовою більш загального утворення – фінансової системи держави. До елементів банківської системи України вона відносить: Національний банк України як конституційний орган, державні банки, акціонерні банки, кооперативні банки, філії та представництва іноземних банків [13, с.12-14].

На наш погляд, позиція щодо належності категорії "банківська система" до складу більш ширшої категорії "фінансова система держави" та поділ її на певні елементи є цікавою, однак, підтримуючи цю позицію, необхідно зауважити, що фінансова система України не обмежується рамками державних інституцій. Вона концентрує не лише фінансові ресурси держави та органів місцевого самоврядування, Пенсійного фонду України, а й фінанси Національного банку України та комерційних банків, корпоративного сектору, фінанси підприємств, підприємницької сфери, населення, а також ресурси фінансового ринку та ринку фінансових послуг, страхові резервні фонди, благодійницькі (децентралізовані) фонди [14, с.25].

А. Т. Ковальчук визначає, що у нинішніх умовах базовим елементом фінансової системи є фінансові ресурси, фінансовий капітал, що формується у недержавному секторі. Фінансовий ринок як система фінансово-правових відносин, пов'язаних із випуском та обігом фінансових ресурсів та активів (акцій, облігацій, депозитів тощо), є також структурним елементом фінансової системи країни. В умовах ринкових відносин все більшого значення та фінансових можливостей набувають приватний капітал, акціонерні товариства, ринкова інфраструктура, що обслуговує товаропродукуючий сектор, кредитні та інвестиційні потоки на фінансових ринках, в основі яких були фінансові відносини, фінансові операції та безпосередньо фінанси [14, с.25-26].

Варто зазначити, що потенціал фінансової системи полягає не стільки в наявності у ній тих чи інших структурних елементів, а головним чином, у гармонійній взаємодії цих елементів [15, с.61].

О. П. Орлюк розглядає банківську систему як складову кредитної системи держави, яка і становить сукупність різних за організаційно-правовою формою та спеціалізацією банківських установ, що функціонують у межах єдиної фінансової системи та єдиного грошово-кредитного механізму у певний проміжок часу [16, с.45]. Якщо ж виходити з того, що банківська система є складовою кредитної системи, тоді необхідно відзначити, що кредитні відносини обслуговуються кредитними системами тієї чи іншої країни, складовими якої є інституційні ланки, кредитні механізми та кредитна політика.

Інституційними ланками кредитної системи є банки (центральні та комерційні), а також різноманітні за своїм призначенням небанківські фінансово-кредитні установи. Тут варто наголосити, що роль фінансово-

кредитних установ у сучасній ринковій економіці невинно зростає і, власне, ступінь розвитку кредитних відносин певної країни значною мірою визначається розгалуженістю мережі та ступенем функціонального розвитку небанківських фінансово-кредитних установ.

Кредитний механізм, як складова кредитної системи – це певна сукупність принципів, організаційних форм, методів і правил, що регулюються чинним законодавством і забезпечують необхідні умови для реалізації кредитних відносин.

У свою чергу, кредитна політика охоплює систему фінансово-кредитних заходів держави – її центрального банку, органів державної влади та інших структур, спрямованих на досягнення певних економічних цілей.

У сукупності кредитні відносини та інституції, що забезпечують їх функціонування та реалізацію, кредитний механізм та кредитна політика формують кредитну систему, що діє у тій чи іншій країні [17, с.284-285].

Екстраполюючи це положення на Україну, можна дійти висновку, що юридичні аспекти поняття "банківська система" відображають організаційно-правову структуру банківських та фінансово-кредитних установ країни, яким притаманні внутрішня єдність, спільна мета та функції кредитування юридичних і фізичних осіб, єдині принципи організації банківської справи та верховенства Національного банку України в регулюванні банківської справи на підставі Конституції та законів України [18, с.14].

Закон України "Про банки і банківську діяльність" не визначає банківську систему як складову якоїсь певної системи, а просто дає перелік її складових. Так, відповідно до вищезазначеного закону банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень цього Закону та інших законів України [10].

В літературі існують також дещо інші формулювання. Скажімо, ряд науковців дає визначення банківської системи як сукупності різних видів банків, банківських інститутів, що діють у межах єдиного загальнодержавного фінансово-кредитного механізму на чолі з центральним банком держави [19, с.410], [20, с.39-40]. На думку І. Б. Заверухи, банківська система є своєрідною економічною та організаційно-правовою структурою, що організує функціонування грошового ринку з метою забезпечення державних інтересів та задоволення приватних інтересів членів суспільства на ринку банківських послуг (банків, банківських об'єднань, банківських асоціацій, спілок, фінансових установ, що відповідною мірою здійснюють банківську діяльність, та їх клієнтів).

Об'єднання всіх банків у систему як самостійну структуру, має певне організаційне оформлення. Воно передбачає: 1) єдність правового регулювання банківської діяльності в державі; 2) створення єдиного для всіх банків, регульованого Національним банком України, механізму руху банківських резервів; 3) чітке законодавче розмежування прав та обов'язків кожної ланки системи, зокрема і небанківських фінансових інститутів; 4) регулювання міжбанківських відносин та системи кореспондентських зв'язків [9, с.33-34]. Д. О. Гетманцев визначає банківську систему України, як складову кредитної системи держави, що включає в себе Національний банк України, інші банки (резиденти та нерезиденти, зареєстровані у встановленому порядку на території України) та небанківські фінансові установи, виключною діяльністю яких є прийняття вкладів, розміщення кредитів або ведення рахунків клієнтів, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, банківську інфраструктуру, а також зв'язки та взаємовідносини між ними [21, с.25].

Останнє визначення банківської системи України виглядає досить повним, оскільки поряд у всіма елементами, що входять до банківської системи, включає і Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, який є юридичною особою публічного права, має відокремлене майно, яке є об'єктом права державної власності і перебуває у його господарському віданні та регулюється Законом України від 23 лютого 2012 р. "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" [22]. Адаже сьогодні система захисту банківських вкладів та наявність ефективного механізму їх гарантування є одним з показників стабільності банківської системи. Система гарантування вкладів фізичних осіб в Україні є інструментом формування ринкових відносин та забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян з боку держави [23, с.96-100].

Водночас у наведеному визначенні банківської системи України фігурує таке поняття, як "банківська інфраструктура" зміст якої не розкривається.

З розвитком та змінами, що відбуваються в банківській системі, особливої уваги заслуговують її допоміжні елементи (банківські спілки та асоціації). Цим додатковим елементам притаманний самостійний характер та незалежність від державних структур, що дає можливість їм спрямувати свою діяльність на сприяння розвитку національної банківської системи.

Виходячи з того, що банківська інфраструктура є сукупністю договірних об'єднань банків, що забезпечують функціонування банківської системи, було б доцільним, на наш погляд, розкрити суть банківської інфраструктури у визначенні банківської системи як її допоміжних елементів, що сприяють її підтримці і розвитку.

На нашу думку, таким одним із таких допоміжних елементів банківської системи України можна вважати Асоціацію українських банків [24], яка є недержавною, незалежною, добровільною, некомерційною організацією, що об'єднує українські банки, банківські об'єднання та представляє їх системні інтереси у відносинах з Національним банком України, Верховною Радою України, Адміністрацією Президента України, Кабінетом Міністрів України, Верховним судом України, іншими державними та недержавними установами та організаціями. Головним її призначенням є сприяння у розвитку національної банківської системи шляхом різноманітних видів діяльності спрямованих на досягнення системних цілей в частині розвитку національної банківської системи. Це підтверджується співробітництвом Асоціації українських банків із Верховною Радою України та Національним банком України щодо розробки законопроектів та пропозицій внесення змін до чинного законодавства.

Підводячи підсумок викладеного, вважаємо можливим визначити банківську систему України як складову фінансово-кредитної системи держави, елементами якої є Національний банк України, інші банки, філії іноземних банків, банківські об'єднання, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, а також банківські спілки та асоціації (як допоміжні елементи системи), що створені і діють на території України відповідно до законодавства України та зв'язки і взаємовідносини між зазначеними елементами.

Зважаючи на те, що банківська система України входить до фінансово-кредитної системи, вона взаємодіє з іншими елементами (суб'єктами), що входять до складу фінансової системи і виконує свої функції, які відрізняють банки від державних органів. Крім того, можна стверджувати, що елементний склад банківської системи України не обмежується лише центральним банком, іншими банками та філіями іноземних банків, до її складу можуть бути віднесені також: банківські об'єднання, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, а

також структури (договірні банківські об'єднання), які не мають владних повноважень, однак мають безпосереднє відношення до діяльності цієї системи.

У зв'язку із вищезазначеним пропонується внести доповнення до ст.4 Закону України "Про банки і банківську діяльність" і викласти її у такій редакції: "Банківська система України складається з Національного банку України, інших банків, банківських об'єднань, філій іноземних банків, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, а також банківських спілок та асоціацій, що створені і діють на території України відповідно до законодавства України".

Список використаних джерел

1. Мельник П. В. Банківські системи зарубіжних країн / П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул, О. Д. Гордей : [підруч.] – К. : Алерта, Центр учбової літератури, 2010. – 586 с.
2. Матвієнко П. В. Розвиток грошово-кредитних відносин у трансформаційній економіці України / П. В. Матвієнко. – К. : Наукова думка, 2004. – 256 с.
3. Усоскин В. М. Современный коммерческий банк: управление и операции / В. М. Усоскин. – М. : ИПЦ "Вазар-Ферро", 1994. – 320 с.
4. Бінген Р. Фінансування економічного розвитку / Р. Бінген, Е. Гилл, С. Вайт : [пер. з англ. Г. Пехник, В. Дегтярьова]. – Л. : Літопис, 2003. – 416 с.
5. Агарков М. М. Основы банковского права / М. М. Агарков. Курс лекций. Изд. 2-е. Учение о ценных бумагах. Научное исследование. Изд. 2-е. – М. : Изд-во: БЕК, 1994. – 350 с.
6. Финансовое право : [учебник / отв. ред. Н. И. Химичева. – 4-е изд., перер. и доп.]. – М. : НОРМА, 2008. – 768 с.
7. Финансовое право : [учебник / под ред. проф. Е. Ю. Грачёвой]. – М. : Право и закон, Колос, 2003. – 384 с.
8. Деньги, кредит, банки : [учебник / под ред. О. И. Лаврушина. – 2-е изд., перер. и доп.]. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 464 с.
9. Заверуха І. Б. Банківське право : [посібник для студентів] / І. Б. Заверуха. – Львів : Астролябія, 2002. – 222 с.

10. Про банки і банківську діяльність: Закон України [від 7 груд. 2000 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5–6. – Ст. 30.
11. Финансовое право Украины : [підручник / Г. В. Бех, О. О. Дмитрик, І. С. Криницький ; за ред. М. П. Кучерявенка]. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 320 с.
12. Ожегов С. И. Словарь русского языка ; [под ред. докт. фил. наук., проф. Н. Ю. Шведовой. Изд. 14-е.]. – М. : Русский язык, 1982. – 816 с.
13. Латковська Т. А. Фінансово-правове регулювання організації та функціонування банківської системи в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз / Латковська Тамара Анатоліївна : [авто-реф. дис. на здобуття наук. ступ. докт. юрид. наук: спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право]. – Одеса, 2008. – 36 с.
14. Ковальчук А. Т. Фінансове право України. Стан та перспективи розвитку / А. Т. Ковальчук. – К. : Парламентське вид-во, 2007. – 488 с.
15. Запольский С. В. Дискуссионные вопросы теории финансового права : [монография / С. В. Запольский]. – М. : РАП, Эксмо, 2008. – 160 с.
16. Орлюк О. П. Банківське право / О. П. Орлюк : [навч. посіб.] – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 376 с.
17. Гальчинський А. С. Економічна теорія / А. С. Гальчинський, П. С. Єщенко : [підручник]. – К. : Вища шк., 2007. – 503 с.
18. Банківське право України : [навч. посіб. ; кол. авт.: Жуков А. М., Юффе А. Ю., Кротюк В. Л., Пасічник В. В., Селіванов А. О. та ін. / за заг. ред. А. О. Селіванова]. – К. : Видавничий Дім "Ін Юре", 2000. – 384 с.
19. Воронова Л. К. Фінансове право України / Л. К. Воронова : [підручник]. – К. : Прецедент; Моя книга, 2006. – 448 с.
20. Костюченко О. А. Банківське право України / О. А. Костюченко : [підручник / 4-е вид.]. – К. : А.С.К., 2006. – 624 с.
21. Гетманцев Д. О. Банківське право України / Д. О. Гетманцев, Н. Г. Шукліна. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
22. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України [від 23 лют. 2012р.] // Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 2012-№50 – Ст.564.
23. Златина Н. Э. К вопросу о системе гарантирования банковских вкладов / Н.Э. Златина // Научные труды. Российская академия юридических наук. Вып. 9. В 3 т. – М. : Издательская группа "Юрист", 2009. – [Т. 2]. – С. 96–100.
24. Офіційна сторінка асоціації українських банків [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://aub.org.ua>

Надійшла до редколегії 27.09.13

Н. Златина, канд. юрид. наук, доц.
Национальный лингвистический университет, Киев

ТЕОРЕТИЧЕСКИ-ПРАВОВАЯ ОСНОВА ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОНЯТИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ

В статье исследуется теоретическая и практическая основа понятия банковской системы с рассмотрением полного перечня её составляющих элементов. Также, в статье анализируется место банковской системы в системе государства.
Ключевые слова: банк, система, банковская система, финансово-кредитная система.

N. Zlatina, Candidate of Legal Sciences, Associate Professor
National Linguistic University, Kyiv

THEORETICALLY LEGAL FRAMEWORK DEFINITION OF THE BANKING SYSTEM

This article examines the theoretical and practical basis of the concept of the banking system with the consideration of the full list of its constituent elements. Also, the article analyzes the position of the banking system in the country.
Keywords: bank, system, banking system, financial and credit system.

УДК 347.625

Б. Левківський, канд. юрид. наук, ст. наук. співроб.
Науково-дослідний інститут приватного права та підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака, Київ

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ОКРЕМИХ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ

У статті, за допомогою окремих методів, проведено правовий аналіз норм чинного законодавства України які регулюють особисті немайнові права подружжя, а також досліджено окремі аспекти судового захисту цих прав. За результатами аналізу норм матеріального та процесуального права, окремих цивільних справ висунуті конкретні пропозиції по удосконаленню чинного законодавства України щодо захисту особистих немайнових прав подружжя.

Ключові слова: шлюб, подружжя, особисті немайнові права, волевиявлення, підстави захисту, способи захисту, судовий захист.

Вступ. Чинне сімейне законодавство України регулює відносини які, як правило, засновані на шлюбі, близькому спорідненні або такі, які виникають в наслідок складних юридичних складів (реєстрація народження, реєстрація шлюбу) та приривнюються до відносин між близькими особами, або родичами (усиновлення).

Загальні принципи побудови сімейних та шлюбних відносин закріплено у положеннях Конституції, яка за-

кріплюючи найважливіші права людини, які утворюють певну систему суб'єктивних прав особи, визначають і статус подружжя. У Конституції зокрема закріплено рівність прав чоловіка і жінки в суспільстві, державі: "Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей" (ст. 24) зазначений принцип поширюється на шлюбні та сімейні відносини. Так, у ст. 51 Конституції зазначено: "Шлюб

